

– це лише деякі з можливих загроз. А отже, керівництво аграрного підприємства повинне розвивати стратегії, які забезпечать стійкість у будь-яких умовах. По-перше, за потреби варто диверсифікувати виробництво. Розширення асортименту продукції дозволить підприємству зменшити ризик в разі зменшення попиту на один вид агропродукції. По-друге, ефективне використання технологій грає велику роль у забезпеченні стійкості аграрного підприємства. Впровадження сучасних методів обробітку землі, автоматизація виробничих процесів і використання новітніх сортів рослин може покращити якість продукції і зменшити витрати [2].

Крім того, варто підкреслити, ключовим аспектом економічної безпеки завжди виступає фінансова стійкість, а отже для аграрних підприємств важливо ефективно управляти власними фінансами, вести ретельний облік витрат і прибутків, а також розробляти резервні фінансові плани на випадок кризових ситуацій. Значущу роль у процесі забезпечення економічної безпеки відіграє також кадровий потенціал підприємства, при цьому важливо, щоб навички та знання працівників відповідали сучасним вимогам аграрної галузі. Окрім того, створення сприятливого середовища праці та ефективної системи мотивації може позитивно впливати на продуктивність праці та загальну стійкість підприємства. Не менш важливою є роль держави в забезпеченні економічної безпеки аграрного сектору. Державні пільги, програми підтримки, а також регулювання ринків можуть стати ефективними інструментами в управлінні кризовими ситуаціями [1].

Підсумовуючи, зазначимо, що забезпечення економічної безпеки аграрного підприємства в умовах кризи вимагає комплексного підходу. Диверсифікація виробництва, використання сучасних технологій, фінансова стійкість, розвиток кадрового потенціалу та державна підтримка – це лише окремі аспекти вибудовування стратегії, спрямованої на забезпечення стійкості аграрного підприємства в умовах економічних труднощів. Отже, лише за умови впровадження цілісного плану можна досягти успішності та стійкості у сучасному економічному середовищі.

Література:

1. Ткачук В. І., Яремова М. І. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств. Ефективна економіка. 2019. № 6. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7100> (дата звернення: 27.11.2023).
2. Утенкова К.О. Економічна безпека аграрного сектора: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: ПромАрт, 2020. 360с.

Казарян Я.Р., здобувач гр. ПА-22М

Пітел Н.С., канд. екон., доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ПОВОЄННИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Необхідність розвитку розподільчої економіки та забезпечення функціонування адміністративно-територіальних одиниць в Україні є очевидною на основі досвіду розвинутих країн та сучасних соціально-економічних викликів. Традиційні підходи до цього питання зазвичай зосереджуються на окремих аспектах, таких як реформа місцевого самоврядування, просторовий розвиток та адміністративно-територіальний поділ. Проте розвиток територіальних громад потребує комплексного підходу, який включає обґрунтовані критерії територіального поділу, децентралізацію влади, фінансове забезпечення делегованих повноважень, чітке розмежування функцій на різних рівнях влади, врахування класифікації громад.

На сьогоднішній день, відповідно до Закону України № 562-IX від 12 червня 2020 року урядом визначено, що адміністративні центри та території територіальних громад на основі раніше об'єднаних громад і попередньо затверджених перспективних планів об'єднано в 1470 громад, які повністю охоплювали території 24 областей. Тоді як до реформи децентралізації їх чисельність становила 11,5 тисяч громад [1]. Таким чином, в Україні завершився процес формування трирівневої системи адміністративного устрою, яка складається з 27 регіонів (області, АРК, міста Київ та Севастополь), районів (юридично їх кількість в Україні налічує 140 районів, оскільки 14 районів у АР Крим будуть ліквідовані лише після деокупації, натомість 10 нових районів буде створено замість них. Поряд із тим, близько 1/6 районів перебуває на тимчасово окупованій території Дніпровської, Донецької, Запорізької, Луганської, Харківської та Херсонської областей. До реформи в Україні налічувалось 490 районів).

Територіальні громади можуть досягти саморозвитку, залучаючи власні наявні ресурси, ефективно їх використовуючи, впроваджуючи сучасні механізми управління зростанням та визначаючи сфери потенційного прогресу. Розрахунок лише на державну підтримку гальмує мотивацію територіальних громад до саморозвитку та формує нездорову залежність від центральної влади.

Реформа децентралізації разом з ініціативами щодо зміцнення місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою спрямована на створення середовища, сприятливого для просторового розвитку територіальних громад, що дозволить їм розвиватися самостійно.

У визначених регіонах головним обов'язком місцевих чиновників виступає гарантування добробуту громад, які там проживають. Вкрай важливо, щоб громадяни отримували необхідну допомогу і, принаймні, життєво необхідні соціальні послуги. Однак через потенційні обмеження виборчих повноважень для органів місцевого самоврядування в нещодавно звільнених регіонах стає критично важливим запровадження військового управління з метою відновлення функціональності територіальних громад. Створивши військову адміністрацію, можна застосовувати найефективніший підхід до відновлення життєво важливих процесів, відновлення послуг і захисту мешканців цих звільнених громад.

Для забезпечення планів просторового розвитку територіальних громад доцільно застосовувати ефективний методичний підхід (рис. 1), який ґрунтується на проблемно-орієнтованій методології визначення відповідних стратегій просторового розвитку та включає когнітивну карту, яка окреслює причинно-наслідкові зв'язки просторового розвитку, а також модель, яка представляє різні варіанти вирішення потреб розвитку територіальних громад. Ефективним є те, що параметри даної карти адаптовані до конкретних характеристик кожної громади.

Отже, застосування вищеподаного методичного підходу, перевагою якого є те, що в його основі лежить проблемно-орієнтований підхід, який спираючись на когнітивну карту, окреслює причинно-наслідкові зв'язки в просторовому розвитку, містить моделі для вирішення проблем розвитку, з якими стикаються різні види громад. Не дивлячись на те, що проблеми та ризики, з якими стикаються територіальні громади під час воєнного стану, можна розглядати як можливості для зростання у повоєнний період, ці громади також повинні використовувати свої внутрішні ресурси та використовувати державне регулювання для забезпечення високої якості життя для своїх жителів, особливо під час зовнішніх потрясінь.

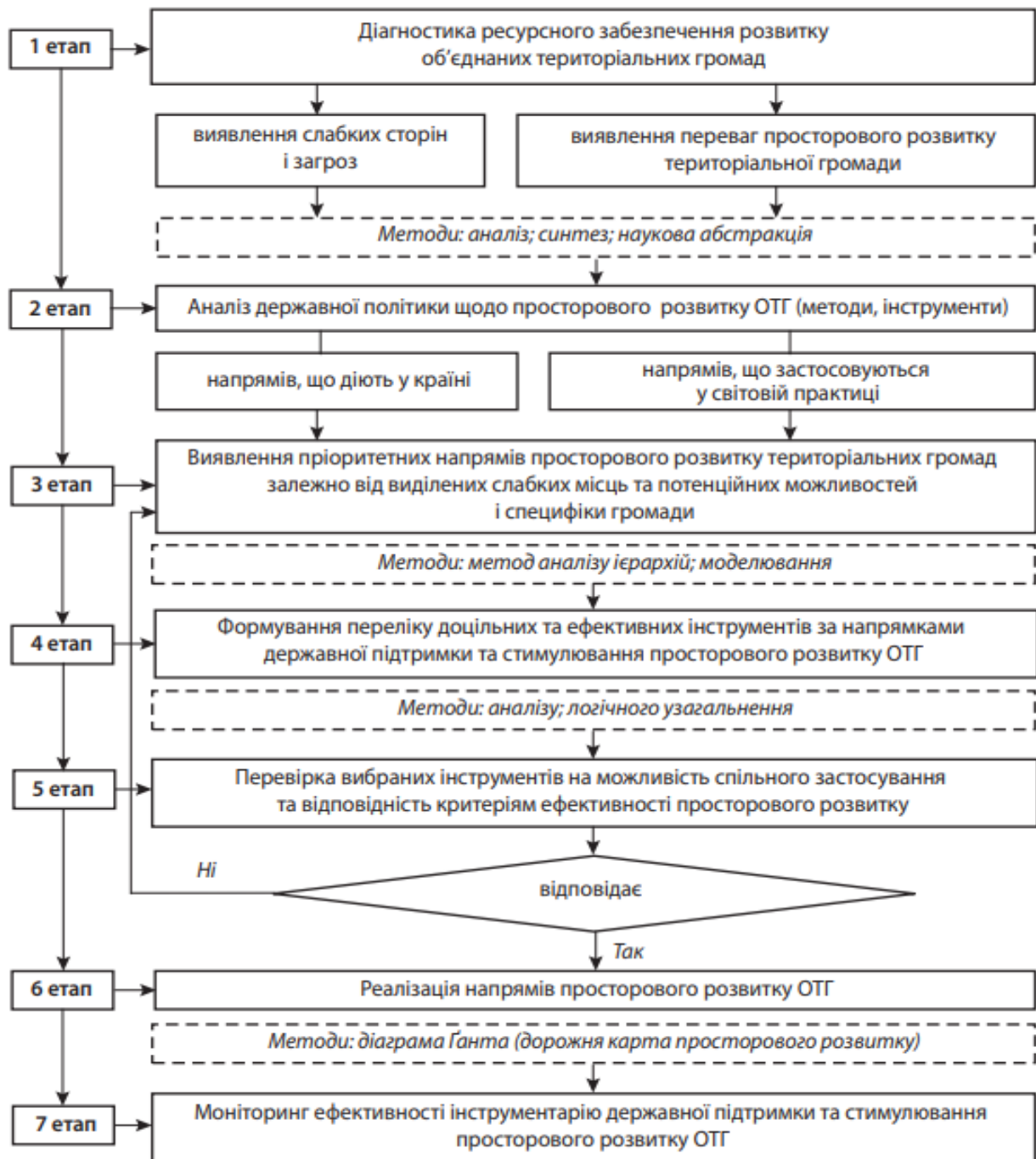

Рис. 1. Методичний підхід до обґрунтування напрямів просторового розвитку територіальних громад [2]

Література:

1. Територіальні громади: перелік та основні дані. Децентралізація дає можливості: офіційний веб сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/newgromada> (дата звернення 10.12.2023)
2. Іванов Ю.Б. Методичний підхід до вибору напрямів просторового розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації та воєнного стану / Ю. Б. Іванов, О. Ю. Іванова // Бізнес Інформ. – 2022. - № 7. - С. 67-73.